

DOMINIKA ZIELIŃSKA

Uniwersytet Szczeciński

**OBOWIĄZKI PRZEDSIĘBIORSTW WOBEC
INSTYTUCJI ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ****Streszczenie**

Każdy przedsiębiorca w całym okresie prowadzenia działalności ma styczność co najmniej z czterema urzędami. W zależności od profilu wybranej aktywności zawodowej liczba organów państwowych, z którymi będzie miał do czynienia może ulec zwiększeniu. Przedstawione w niniejszym artykule instytucje administracji państwowej należą do najczęściej uczestniczących w życiu gospodarczym przedsiębiorcy. Urzędy te pełnią wiele funkcji, ale do najważniejszych, z punktu widzenia osoby prowadzącej działalność, można zaliczyć administracyjne, ewidencyjne, informacyjne, kontrolne oraz egzekucyjne. Przepisy określające prawa i obowiązki zarówno przedsiębiorcy, jak i konkretnej instytucji są bardzo obszerne, dlatego autor ograniczył się do omówienia najważniejszych przepisów związanych bezpośrednio z rozpoczęciem działalności gospodarczej oraz obowiązujących przedsiębiorców, w zależności od ustawy, do wypełnienia określonych czynności podczas prowadzenia działalności gospodarczej.

Słowa kluczowe: instytucje administracji publicznej, działalność gospodarcza, przedsiębiorca, obowiązki

Urzędy i instytucje publiczne

Aby przedsiębiorca¹ mógł prowadzić działalność gospodarczą musi spełnić warunki określone w art. 14 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej² (zwanej dalej ustawą o SDG). Pierwszym i najważniejszym krokiem jest złożenie wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (zwanej dalej CEIDG) w przypadku osób fizycznych³ albo uzyskanie wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym (zwanym dalej KRS) w przypad-

¹ Zgodnie z art. 43¹ ustawy z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, ..., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

² Ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2013, poz. 672 ze zm.

³ Szerszy opis osoby fizycznej znajduje się w Dziale I ustawy z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny.

ku osób prawnych⁴. Wyjątek stanowią spółki kapitałowe w organizacji⁵, które na mocy art. 14 ust. 4 ustawy o SDG mogą podjąć działalność przed uzyskaniem wpisu do rejestru przedsiębiorców.

Po zarejestrowaniu działalności we właściwym rejestrze, uzyskaniu numeru identyfikacyjnego REGON i numeru identyfikacji podatkowej oraz dokonaniu zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, przedsiębiorca może rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. W zależności od rozwoju prowadzonej działalności pojawiają się kolejne czynności, do których na mocy przepisów prawa zobligowany jest przedsiębiorca.

Urzędy Miast i Gmin

Do 30 czerwca 2011 roku każda osoba fizyczna, chcąc prowadzić działalność gospodarczą, musiała złożyć wniosek o wpis do gminnej Ewidencji Działalności Gospodarczej znajdującej się w Urzędzie Miasta lub Gminy właściwym ze względu na jej miejsce zamieszkania. Wraz z wejściem w życie przepisów z rozdziału 3 o CEIDG w ustawie o SDG, tj. od 1 lipca 2011 roku, wszystkie wpisy związane z rozpoczęciem prowadzenia działalności gospodarczej, zmian we wpisie, zawieszeniem lub zakończeniem działalności gospodarczej można dokonać online przy użyciu formularzy znajdujących się na stronie www.firma.gov.pl (ceidg.gov.pl).

Wprowadzenie internetowej ewidencji nie spowodowało zlikwidowania dotychczasowego osobistego lub listowego sposobu składania wniosków związanych z działalnością gospodarczą. Papierowa forma zgłoszeń wszelkich zmian nadal jest możliwa, jednak ze względu na to, że gminy nie są już organami rejestracyjnymi przedsiębiorców i jedynie przekazują informacje do systemu CEIDG, przedsiębiorca może złożyć dokumenty w dowolnie wybranym przez siebie urzędzie miasta lub gminy na terenie całego kraju.

Aby zarejestrowanie działalności przez internet było możliwe, przedsiębiorca musi posługiwać się bezpiecznym podpisem z kwalifikowanym certyfikatem lub założyć profil zaufany na platformie ePUAP, którego założenie jest bezpłatne i umożliwia elektroniczny kontakt z wieloma instytucjami administracji państwowej.

Uzyskanie przez przedsiębiorcę zaświadczenia potwierdzającego prowadzenie działalności gospodarczej jest możliwe przez pobranie w formacie pdf wpisu z CEIDG z internetowej strony rządowej. Dokument pobrany w taki sposób nie wymaga żadnych pieczęci ani podpisów, ponieważ zawiera adnotację, że wydruk został wygenerowany z właściwej strony [www](http://www.firma.gov.pl), z podaniem dokładnej daty i czasu pobrania, informacji z systemu oraz, że taki wydruk komputerowy nie wymaga podpisu. Do czasu istnienia gminnych ewidencji, otrzymanie zaświadczenia o pro-

⁴ Szerszy opis osoby prawnej znajduje się w Dziale II ustawy z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny.

⁵ Zgodnie z art. 161 oraz art. 323 ustawy z 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych, spółkami kapitałowymi w organizacji są: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z chwilą zawarcia umowy spółki oraz spółka akcyjna z chwilą jej zawiązania, do dnia uzyskania wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS.

wadzeniu działalności gospodarczej wiązało się z koniecznością udania się do Urzędu Miasta lub Gminy w celu otrzymania podpisanego i opieczętowanego dokumentu.

Ideą stworzenia ogólnopolskiej CEIDG było ułatwienie przedsiębiorcom założenia własnej firmy oraz łatwiejszy dostęp do informacji na temat własnego wpisu lub wpisu innego podmiotu gospodarczego. Wraz z wejściem w życie przepisów dotyczących CEIDG zaczęła obowiązywać zasada tzw. jednego okienka. Oznacza to, że przez dokonanie wpisu do CEIDG jednocześnie dokonywane są⁶:

- wpisy lub zmiany w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej – nr REGON (Główny Urząd Statystyczny – zwany dalej GUS),
- zgłoszenia płatnika składek (ZFA) lub jego zmianę w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwany dalej ZUS),
- zgłoszenie identyfikacyjne lub aktualizacyjne, o którym mowa w przepisach o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników⁷ – nr NIP (Urząd Skarbowy zwany dalej US),
- przyjęcie oświadczenia o wyborze przez przedsiębiorcę formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych (US).

Od 1 lipca 2011 roku wszystkie wpisy dokonywane w CEIDG zostały zwolnione od opłat⁸.

Sądy Rejonowe

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w formie spółek handlowych⁹ muszą dokonać wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (zwany dalej KRS) prowadzonego przez Sąd Rejonowy właściwy ze względu na miejsce siedziby spółki. Zgodnie z art. 4 § 1 i 2 ustawy Kodeks spółek handlowych¹⁰ (zwaną dalej KSH) spółki handlowe możemy podzielić na:

- spółki osobowe,
- spółki kapitałowe.

Spółki osobowe mogą rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w dniu uzyskania wpisu do Rejestru Przedsiębiorców w KRS, natomiast spółki kapitałowe wraz z zawarciem umowy spółki w formie aktu notarialnego mogą prowadzić działalność, jako spółki „w organizacji” do dnia uzyskania wpisu w KRS.

W przypadku Sądu Rejestrowego również funkcjonuje tzw. jedno okienko. Z tą niewielką różnicą, że do wniosku o wpis lub zmianę danych w rejestrze należało dołączyć formularze przeznaczone do GUS, ZUS i US. Obowiązywało to do 30

⁶ Na mocy art. 28 ustawy o SDG.

⁷ Ustawa z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, DzU 2012, poz. 1314 ze zm.

⁸ Na mocy art. 29 ustawy o SDG.

⁹ Wyszczególnienie spółek handlowych w art. 1 § 2 ustawy z 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych.

¹⁰ Ustawa z 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych, DzU 2013, poz. 186 ze zm.

listopada 2014 roku. Wraz ze zmianą przepisów między innymi art. 19a, 19b i 20 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym¹¹ od 1 grudnia 2014 zniesiono obowiązek składania wraz z formularzem sądowym innych wniosków i dokumentów, które miały być przekazane do innych instytucji. Obecnie informacje przekazywane są za pomocą danych umieszczonych w Centralnym Rejestrze Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników (zwany dalej CRP KEP). Brak konieczności dołączania dokumentów sądowych, takich jak np. kolejny egzemplarz zmienionej umowy spółki lub dokumentu potwierdzającego tytuł do lokalu nie zwalnia przedsiębiorcy z obowiązku okazania oryginałów w Urzędzie Skarbowym w ciągu 21 dni od momentu rejestracji spółki w KRS.

Oprócz rejestracji nowo założonych spółek oraz zmian we wpisach w KRS, do Sądu Rejonowego należy przysyłać co roku sprawozdanie finansowe. Obowiązek ten dotyczy spółek handlowych, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy o rachunkowości¹² (zwanej dalej UoR), prowadzących ewidencję księgową w formie ksiąg handlowych. W ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego kierownik jednostki¹³ musi złożyć roczne sprawozdanie finansowe we właściwym rejestrze sądowym¹⁴. Na mocy art. 24 Sąd Rejonowy może wszcząć postępowanie przymuszające do złożenia obowiązkowych dokumentów w terminie 7-dniowym pod rygorem zastosowania kary grzywny.

Dodatkowo na mocy art. 79 pkt. 4 UoR za niezłożenie sprawozdania finansowego lub sprawozdania z działalności we właściwym rejestrze sądowym może być nałożona na kierownika jednostki kara grzywny lub kara ograniczenia wolności.

Urzędy Skarbowe

Wraz z wejściem w życie przepisów ustawy z 26 czerwca 2014 roku o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw¹⁵ zmieniających ustawę z 13 października 1995 roku o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, a w szczególności art. 8a i 8b ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników, Urząd Skarbowy od 1 grudnia 2014 roku został zwolniony z obowiązku potwierdzania nadania numeru NIP na odrębnym formularzu. Obecnie potwierdzeniem nadania NIP dla podmiotów zgłoszonych do CEIDG lub KRS jest ujawnienie tego numeru we wpisie w CEIDG lub KRS.

Dla przedsiębiorców wpisanych do KRS po 1 grudnia 2014 roku został stworzony nowy formularz NIP-8, na którym dokonuje się zgłoszenia danych uzupełniających nieobjętych wpisem do KRS. Dodatkowo każda aktualizacja danych objętych zgłoszeniem identyfikacyjnym musi być zgłoszona do Naczelnika Urzędu Skarbo-

¹¹ Ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, DzU 2013, poz. 1203 ze zm.

¹² Ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości, DzU 2013, poz. 330 ze zm.

¹³ Definicję zawarto w art. 3 ust. 1 pkt. 6 UoR.

¹⁴ Art. 69 ust. 1 UoR.

¹⁵ Ustawa z 26.06.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw, DzU 2014, poz. 1161.

wego w ciągu siedmiu dni od wystąpienia zmiany tych danych¹⁶. Za niewykonanie powyższego obowiązku grozi kara grzywny¹⁷.

Oprócz obowiązków zgłoszeniowych i aktualizacyjnych przedsiębiorca musi dodatkowo spełnić inne obowiązki określone w przepisach prawa ustawowego. Do najważniejszych należy składanie zeznania rocznego do właściwego¹⁸ Urzędu Skarbowego w terminie do 30 kwietnia roku następnego zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych¹⁹ (zwaną dalej ustawą o PDOF). Dodatkowo w art. 45 ust. 5 ustawy PDOF wskazano konieczność dołączenia do zeznania podatkowego rocznego sprawozdania finansowego w przypadku podatników prowadzących księgi handlowe. Przedsiębiorcy, wobec których zastosowanie mają przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych²⁰ (zwanej dalej ustawy o PDOP), zgodnie z art. 27 ust. 1 do końca trzeciego miesiąca roku następnego mają obowiązek złożyć zeznanie roczne, natomiast sprawozdanie finansowe – w ciągu 10 dni od jego zatwierdzenia²¹.

W przypadku niesporządzenia przez przedsiębiorcę sprawozdania finansowego, pomimo takiego obowiązku, lub sporządzenia go niezgodnie z przepisami UoR może być nałożona na niego kara grzywny lub kara pozbawienia wolności do lat dwóch, albo obie te kary łącznie²². Także w art. 80b ustawy Kodeks karny skarbowy²³ (zwanej dalej KKS) znajduje się zapis mówiący o karze grzywny za niezłożenie w terminie właściwemu organowi podatkowemu sprawozdania finansowego.

Przepisy Działu VI ustawy Ordynacja podatkowa²⁴ (zwanej dalej OP) określają sposoby przeprowadzania kontroli podatkowych oraz czynności sprawdzających. W art. 83 ust. 1 ustawy o SDG wskazano, jaki jest dopuszczalny łączny czas trwania wszystkich kontroli w roku kalendarzowym w danego przedsiębiorcy:

- dla mikroprzedsiębiorców²⁵ – do 12 dni roboczych,
- dla małych przedsiębiorców²⁶ – do 18 dni roboczych,
- dla średnich przedsiębiorców²⁷ – do 24 dni roboczych,
- dla pozostałych przedsiębiorców – do 48 dni roboczych.

Celem kontroli podatkowej jest sprawdzenie czy kontrolowani wywiązują się z obowiązków wynikających z przepisów prawa podatkowego²⁸.

¹⁶ Art. 9 ust. 1 ustawy o SDG.

¹⁷ Art. 81 § 1 ustawy Kodeks karny skarbowy.

¹⁸ Właściwość Urzędu Skarbowego określa się zgodnie z art. 45 ust. 1b ustawy PDOF.

¹⁹ Ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 2012, poz. 361 ze zm.

²⁰ Ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 2014, poz. 851 ze zm.

²¹ Zgodnie z art. 27 ust. 2 ustawy o PDOP.

²² Art. 77 UoR.

²³ Ustawa z 10.09.1999 r. Kodeks karny skarbowy, DzU 2013, poz. 186 ze zm.

²⁴ Ustawa z 29.08.1997 r. Ordynacja podatkowa, DzU 2012, poz. 749 ze zm.

²⁵ Definicję zawarto w art. 104 ustawy o SDG.

²⁶ Definicję zawarto w art. 105 ustawy o SDG.

²⁷ Definicję zawarto w art. 106 ustawy o SDG.

²⁸ Art. 281 § 2 OP.

Główny Urząd Statystyczny

Na mocy przepisów ustawy o statystyce publicznej²⁹ każdy podmiot gospodarki narodowej³⁰ zobligowany³¹ jest do zarejestrowania się w GUS. Przed wejściem w życie przepisów dotyczących tzw. jednego okienka, przedsiębiorca oprócz wniosku składanego w Urzędzie Miasta lub Gminy o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej lub formularza składanego w KRS był zobligowany do złożenia w GUS formularza w celu otrzymania nr REGON (akronim od **R**ejestr **G**ospodarki **N**arodowej). Od 1 lipca 2011 roku obowiązek przekazywania do GUS danych nowo założonych podmiotów gospodarczych odbywał się automatycznie z CEIDG lub przesyłane były z Sądu Rejonowego. Od 1 grudnia 2014 roku obowiązek uzupełnienia danych nieobjętych wpisem w CEIDG lub KRS oraz zgłaszanie zmiany informacji zgłoszonych w GUS ciąży ponownie na przedsiębiorcach. Na złożenie wniosku o aktualizację danych w rejestrze GUS przedsiębiorstwa mają 14 dni³², natomiast podmioty wpisane do KRS mają 21 dni na uzupełnienie danych nieobjętych wpisem do KRS³³.

Oprócz obowiązku rejestracji w urzędowym rejestrze podmiotów gospodarki narodowej prowadzonej przez GUS, przedsiębiorca ma obowiązek składania sprawozdań miesięcznych, kwartalnych lub rocznych w zależności od zakresu danych ujmowanych w tych sprawozdaniach. Od 1 stycznia 1999 roku przekazywanie formularzy do Głównego Urzędu Statystycznego powinno się odbywać drogą elektroniczną przy użyciu formularzy znajdujących się na stronie internetowej form.stat.gov.pl. Jedynie podmioty zatrudniające nie więcej niż 5 osób mogą przysyłać sprawozdania w formie papierowej.

Za niewykonanie obowiązku statystycznego³⁴ albo wykonanie go po terminie³⁵ grozi kara grzywny. Za przekazanie danych niezgodnych ze stanem faktycznym grozi kara grzywny, ograniczenie wolności lub pozbawienia wolności do lat dwóch³⁶.

Należy wspomnieć, że terminy przysyłania do GUS sprawozdań statystycznych nie pokrywają się w żaden sposób z terminami księgowymi – są wcześniejsze. Dlatego też można założyć, że pomimo obowiązku przekazywania prawdziwych informacji w sprawozdaniach GUS, w efekcie końcowym dane te mogą się różnić od tych znajdujących się w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstw składanych po zamknięciu roku podatkowego.

²⁹ Ustawa z 29.06.1995 r. o statystyce publicznej, DzU 2012, poz. 591 ze zm.

³⁰ Ibidem, art. 42 ust. 1.

³¹ Ibidem, art. 42 ust. 5.

³² Ibidem, art. 42 ust. 6.

³³ Ibidem, art. 42 ust. 6a.

³⁴ Ibidem, art. 57.

³⁵ Ibidem, art. 58.

³⁶ Ibidem, art. 56 ust. 1.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej wiąże się z koniecznością zgłoszenia płatnika składek do ZUS w terminie siedmiu dni³⁷. Od 1 grudnia 2014 roku dane objęte wpisem w CEIDG oraz w KRS przesyłane są bezpośrednio do Centralnego Rejestru Płatnika Składek, tym samym zniesiony został obowiązek składania do ZUS odrębnego formularza zgłaszającego płatnika składek.

Innym obowiązkiem pracodawcy jest zgłaszanie do ZUS w ciągu siedmiu dni³⁸ każdego nowo zatrudnionego pracownika lub innej osoby podlegającej obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym³⁹ i zdrowotnym oraz wszelkich innych zmian podlegających rejestracji.

Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników ma obowiązek złożenia deklaracji rozliczeniowej za pierwsze dwa miesiące w terminie do 10 dnia następnego miesiąca⁴⁰. Do momentu wystąpienia zdarzenia, wpływającego na podstawę wyliczenia składki ZUS, deklaracje rozliczeniowe generowane są automatycznie w systemie ZUS i nie ma obowiązku dalszego składania takich deklaracji.

Przedsiębiorcy zgłaszający do ubezpieczeń, co najmniej jedną inną osobę mają obowiązek przekazywania do ZUS deklaracji rozliczeniowych co miesiąc do 15 dnia następnego miesiąca⁴¹. Przesyłanie dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS powinno odbywać się w formie elektronicznej przy wykorzystaniu aktualnej wersji programu „Płatnik”⁴². Wyjątek stanowią przedsiębiorcy, zatrudniający nie więcej niż pięć osób⁴³, którzy mogą składać dokumentację ubezpieczeniową w wersji papierowej.

Kontrole przeprowadzane przez inspektorów ZUS mogą obejmować w szczególności:

- zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych,
- prawidłowość obliczania składek,
- ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych,
- prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe,
- wystawianie zaświadczeń,
- dokonywania oględzin składników majątku płatników zalegających z opłatą składek⁴⁴.

³⁷ Art. 43 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

³⁸ Ibidem, art. 44 ust. 1.

³⁹ Ibidem, art. 36 ust. 4.

⁴⁰ Ibidem, art. 47 ust. 1 pkt. 1.

⁴¹ Ibidem, art. 47 ust. 1 pkt. 3.

⁴² Jest to program komputerowy, stworzony przez Asseco Poland SA, umożliwiający wysyłanie dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS w formie elektronicznej przez podmioty, na których ciąży taki obowiązek.

⁴³ Art. 47a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

⁴⁴ Ibidem, art. 86 ust. 2.

Urzędy Pracy

Jednym z najpowszechniejszych obowiązków pracodawców wobec Urzędu Pracy (zwanego dalej UP), określonym w art. 36 ust. 7 Ustawy z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴⁵ (zwaną dalej ustawą o promocji zatrudnienia) było informowanie UP w ciągu pięciu dni od zawarcia stosunku pracy o fakcie zatrudnienia osoby bezrobotnej⁴⁶. Od 5 sierpnia 2009 roku przepis ten przestał obowiązywać.

Innym obowiązkiem pracodawcy jest zawiadomienie UP w terminie co najmniej 30 dni przed pierwszym wręceniem pracownikowi wypowiedzenia stosunku pracy w przypadku planowania przeprowadzenia zwolnień grupowych⁴⁷.

Przedsiębiorcy chcący prowadzić działalność gospodarczą w formie agencji pracy tymczasowej muszą złożyć wniosek do Wojewódzkiego Urzędu Pracy (zwanego dalej WUP) o wpis do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia. Od momentu uzyskania certyfikatu przedsiębiorca może legalnie działać w tym zakresie.

Obserwując rynek pracy, można zauważyć zwiększające się zainteresowanie pracodawców⁴⁸ zatrudnianiem cudzoziemców⁴⁹, dlatego coraz więcej agencji pracy tymczasowej zaczęło się w tym specjalizować. Aby jednak móc zatrudnić cudzoziemca, przyszły pracodawca musi złożyć oświadczenie w PUP o zamiarze powierzenia wykonania pracy cudzoziemcowi. Jeżeli jednak pracodawca w sposób nielegalny powierzy wykonanie pracy cudzoziemcowi będzie podlegał karze grzywny⁵⁰.

W ciągu siedmiu dni od wystąpienia zdarzeń określonych w art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia (dotyczy niespełnienia warunków, na podstawie których cudzoziemiec otrzymał pozwolenie na pracę na terenie Polski) pracodawca ma obowiązek powiadomić pisemnie WUP o tym fakcie. Niedopełnienie tego obowiązku grozi karą grzywny⁵¹.

Państwowa Inspekcja Pracy

Państwowa Inspekcja Pracy (zwana dalej PIP) została powołana jako organ sprawujący nadzór i kontrolę przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej. W przepisach ustawy Kodeks pracy⁵²

⁴⁵ Ustawa z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, DzU 2013, poz. 674 ze zm.

⁴⁶ Definicję zawarto w art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁴⁷ Definicję zawarto w art. 1 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

⁴⁸ Definicję zawarto w art. 2 ust. 1 pkt. 25 ustawy o promocji zatrudnienia.

⁴⁹ Definicję zawarto w art. 2 ust. 1 pkt. 7 ustawy o promocji zatrudnienia.

⁵⁰ Art. 120 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia.

⁵¹ Ibidem, art. 120 ust. 6.

⁵² Ustawa z 26.06.1974 r. Kodeks pracy, DzU 2014, poz. 1502.

(zwanej dalej KP) określono szczegółowe obowiązki pracodawcy⁵³ oraz kary za ich niewykonanie.

Do 16 stycznia 2013 roku na mocy art. 209 KP pracodawca rozpoczynający działalność miał obowiązek w ciągu 30 dni poinformować na piśmie właściwego okręgowego inspektora pracy oraz właściwego państwowego inspektora sanitarnego o miejscu, rodzaju i zakresie prowadzonej działalności. Obecnie przepis ten już nie obowiązuje.

Pracodawca jest obowiązany zapewniać wykonanie nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy⁵⁴. Do tych organów należy zaliczyć między innymi PIP. Za niewykonanie w wyznaczonym terminie, podlegającego wykonaniu nakazu organu PIP⁵⁵, przedsiębiorcy grozi kara grzywny⁵⁶.

W sytuacji śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego wypadku przy pracy pracodawca jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu właściwego okręgowego inspektora pracy oraz prokuratora⁵⁷. Za niewywiązanie się z powyższego obowiązku⁵⁸ grozi kara grzywny.

W przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zawodowej⁵⁹ u pracownika⁶⁰ pracodawca musi niezwłocznie zawiadomić właściwego państwowego inspektora sanitarnego oraz właściwego okręgowego inspektora pracy⁶¹.

W sytuacji zatrudnienia w przedsiębiorstwie na podstawie umowy o pracę pracownika młodocianego⁶² do wykonywania lekkich pracy pracodawca ma obowiązek uzyskania zatwierdzenia listy z wykazem takich prac przez właściwego inspektora pracy⁶³.

Jeżeli w zakładzie pracy obowiązuje układ zbiorowy pracy⁶⁴, to podlega z ustawy wpisowi do rejestru prowadzonego dla układów zakładowych przez właściwego okręgowego inspektora pracy⁶⁵. Dokument ten podlega rejestracji w ciągu jednego miesiąca od dnia złożenia przez jedną ze stron układu wniosku w tej sprawie⁶⁶.

Kontrole przeprowadzane przez PIP dotyczą najczęściej zagadnień z zakresu:

- zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- stosunku pracy,
- wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy,

⁵³ Definicję zawarto w art. 3 KP.

⁵⁴ Art. 207 § 2 pkt. 6 KP.

⁵⁵ Art. 283 § 2 pkt. 7 KP.

⁵⁶ Art. 283 § 1 KP.

⁵⁷ Art. 234 § 2 KP.

⁵⁸ Art. 283 § 2 pkt. 6 KP.

⁵⁹ Definicję zawarto w art. 235¹ KP.

⁶⁰ Definicję zawarto w art. 2 KP.

⁶¹ Art. 235 § 1 KP.

⁶² Definicję zawarto w art. 190 § 1 KP.

⁶³ Art. 200¹ § 3 KP.

⁶⁴ Układ zbiorowy pracy uregulowany został przepisami działu jedenastego KP.

⁶⁵ Art. 241¹¹ § 1 pkt. 2 KP.

⁶⁶ Art. 241¹¹ § 2 pkt. 2 KP.

- czasu pracy,
- urlopów,
- uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem,
- zatrudniania młodocianych oraz osób niepełnosprawnych⁶⁷.

NBP

Przedsiębiorcy, będącym rezydentami, w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawie dewizowym⁶⁸, prowadzący między innymi obrót dewizowy z zagranicą⁶⁹ mają obowiązek składania sprawozdań do Narodowego Banku Polskiego (zwanego dalej NBP) po osiągnięciu określonych limitów określonych w § 4–8 rozporządzenia Ministra Finansów z 23 października 2009 roku w sprawie przekazywania Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej⁷⁰. Do powyższych limitów, które obowiązują od 1 stycznia 2010 roku, można zaliczyć między innymi następujące przedziały kwotowe:

- co najmniej 300 mln zł dla łącznej kwoty aktywów i pasywów, dotyczących zagranicznego obrotu na koniec roku (sprawozdania miesięczne),
- co najmniej 10 mln zł i mniej niż 300 mln zł dla łącznej kwoty aktywów i pasywów dotyczących zagranicznego obrotu na koniec roku (sprawozdania kwartalne),
- co najmniej 3 mln zł dla łącznej kwoty aktywów lub pasywów związanych z obrotem handlowym z zagranicą na koniec roku oraz nieosiągnięcie limitów z punktu 1 i 2 na koniec roku lub kwartału następnego roku (sprawozdania kwartalne),
- co najmniej 3 mln zł dla łącznej kwoty dla długoterminowych kredytów i pożyczek otrzymanych od nierezydentów (w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o prawie dewizowym) oraz długoterminowych zobowiązań wobec nierezydentów z tytułu leasingu finansowego na koniec kwartału (sprawozdanie kwartalne).

Sprawozdania przekazywane do NBP powinny odbywać się jedynie drogą elektroniczną za pomocą portalu sprawozdawczego sprawozdawczosc.nbp.pl⁷¹. W celu możliwości logowania się oraz wypełniania formularzy znajdujących się na stronie internetowej niezbędne jest posiadanie certyfikatu, który wydawany jest bezpłatnie przez NBP⁷², po wcześniejszym złożeniu wniosku o jego wydanie.

⁶⁷ www.infor.pl/prawo/praca/inspekcja-pracy/285033,Co-najczesciej-kontroluja-inspekt-orki-pracy.html (3.01.2015).

⁶⁸ Ustawa z 27.07.2002 r. Prawo dewizowe, DzU 2012, poz. 826 ze zm.

⁶⁹ Definicję zawarto w art. 2 ust. 1 pkt 17 ustawy o prawie dewizowym.

⁷⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów z 23.10.2009 r. w sprawie przekazywania NBP danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, DzU 2009, nr 184, poz. 1437.

⁷¹ Ibidem, § 15 pkt. 1.

⁷² Ibidem, § 15 pkt. 2.

Za niedopełnienie obowiązku zgłaszania do NBP o dokonanym obrocie dewizowym przedsiębiorcy grozi kara grzywny⁷³.

Podsumowanie

Przywołane w artykule przepisy prawne, które dotyczą szeroko rozumianej działalności gospodarczej wskazują nie tylko na wiele formalności, które muszą być spełnione, aby przedsiębiorca mógł legalnie prowadzić działalność gospodarczą, ale także na kary, jakie grożą w wypadku niespełnienia obowiązków określonych w różnych ustawach. Wykazano, że kary, które mogą być nałożone na przedsiębiorcę za niewywiązanie się z nałożonych na niego obowiązków, zostały sformułowane w wielu ustawach. Potrzebna jest dlatego duża wiedza z zakresu prawa, nie tylko podatkowego, oraz duża umiejętność czytania aktów prawnych, aby przedsiębiorca mógł się ustrzec przed ewentualnymi konsekwencjami nieprzestrzegania prawa. Biorąc pod uwagę szeroki zakres przepisów prawa, które dotyczą działalności przedsiębiorców oraz starą rzymską maksymę *Ignorantia iuris nocet*, czyli z łac. nieznanomość prawa szkodzi, warto zastanowienia jest zlecenie prowadzenia księgowości osobie wykwalifikowanej z certyfikatem księgowym, przyznawany przez Ministerstwo Finansów, które potwierdza odpowiednie przygotowanie teoretyczne i praktyczne do zawodowego świadczenia usług księgowych. Jest to o tyle ważna kwestia, gdyż od 10 sierpnia 2014 roku uchylono przepisy dotyczące obowiązku spełnienia określonych warunków umożliwiających legalne świadczenie usług księgowych. Obecnie każda osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych i niekarana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwa skarbowe i inne określone w rozdziale 9⁷⁴ oraz posiadająca umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za prowadzoną działalność⁷⁵ może świadczyć usługi z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Literatura

- Rozporządzenie Ministra Finansów z 23 października 2009 r. w sprawie przekazywania Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, DzU 2009, nr 184, poz. 1437.
Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, DzU 2014, poz. 121 ze zm.
Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, DzU 2014, poz. 1502.
Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU 2012, poz. 361 ze zm.
Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 2014, poz. 851 ze zm.
Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU 2013, poz. 330 ze zm.
Ustawa z 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, DzU 2012, poz. 591 ze zm.

⁷³ Zgodnie z art. 106l ustawy z 10.09.1999 r. Kodeks karny skarbowy.

⁷⁴ Art. 76a ust. 3 UoR.

⁷⁵ Art. 76h ust. 1 UoR.

- Ustawa z 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, DzU 2012, poz. 1314 ze zm.
- Ustawa z 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych, DzU 2004, nr 121, poz. 1267 ze zm.
- Ustawa z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, DzU 2013, poz. 1203 ze zm.
- Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, DzU 2012, poz. 749 ze zm.
- Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, DzU 2009, nr 205, poz. 1585 ze zm.
- Ustawa z 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy, DzU 2013, poz. 186 ze zm.
- Ustawa z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, DzU 2013, poz. 1030 ze zm.
- Ustawa z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, DzU 2012, poz. 826 ze zm.
- Ustawa z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, DzU 2003, nr 90, poz. 844 ze zm.
- Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, DzU 2013, poz. 674 ze zm.
- Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2013, poz. 672 ze zm.

RESPONSIBILITIES OF ENTERPRISES ON PUBLIC ADMINISTRATION INSTITUTIONS

Summary

During all economic activity very entrepreneur has contact with at least four Offices. Depending on type of the business he number of public institutions which entrepreneur will contact may increase. Presented in this article public administration institutions are the most common that participate in the economic life of the entrepreneur. These offices have many functions but the most important, for the person conducting business, are administrative, accounting, information, control and enforcement. Regulations about the rights and obligations for entrepreneurs and specific institutions are very extensive therefore the author limited the article to discussion of key legislation directly related to starting a business and obliging entrepreneur to complete certain tasks, depending on the law, during economic activity.

Keywords: public administration institutions, economic business, entrepreneur, responsibilities.

Translated by Dominika Zielińska

Podatki w działalności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

